

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania A. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
z udziałem zainteresowanego K. K. - F.H. "C."
o podleganie ubezpieczeniom z tytułu pracy nakładczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 marca 2012 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 17 maja 2011 r.,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od A. K. na rzecz strony pozwanej 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 17 maja 2011 r. oddalił apelację ubezpieczonej A. K. od wyroku Sądu pierwszej instancji z 27 lipca 2010 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji pozwanego, stwierdzającej, że w okresie od 1 października 2006 r. do 30 września 2007 r. nie podlegała ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę nakładczą zawartych z firmą F.H. C. K. Sądy decyzję pozwanego uznały za prawidłową. Sąd pierwszej instancji stwierdził, iż ubezpieczona prowadziła własną działalność gospodarczą (sklep) a

umowy o pracę nakładczą były umowami pozornymi w rozumieniu art. 83 § 1 k.c., bowiem zawarcie tych umów nie miało na celu realizacji zobowiązań w nich określonych z uwagi na nikły stopień ich realizacji, przy jednoczesnym braku dążenia stron do pełnej realizacji umów. Zawarcie umów o pracę nakładczą miało na celu wyłącznie uzyskanie możliwości wyboru tytułu ubezpieczenia oraz opłacania niskiej składki, zaś wykonanie do kilkunastu procent zakresu prac miało na celu uwiarygodnienie na zewnątrz, w tym wobec organu rentowego, pozoru wykonywania tych umów. Sąd Apelacyjny potwierdził to rozstrzygnięcie o pozorności i nieważności umów o pracę nakładczą.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. „wobec istnienia potrzeby wykładni przepisów w zakresie podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę nakładczą budzących poważne wątpliwości i powodujących rozbieżności w orzecznictwie. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 i 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązującej w chwili obowiązywania umów o pracę nakładczą, zawartych przez odwołującą, obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu podlegały osoby fizyczne z tytułu umowy o pracę nakładczą oraz prowadzące działalność gospodarczą. Jednocześnie zgodnie z art. 9 ust. 2 ww. ustawy osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym z kilku tytułów była objęta obowiązkowo ubezpieczeniem z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Osoba taka mogła jednak dobrowolnie na swój wniosek zostać objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym z pozostałych wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczenia. Nadto przepisy prawa dopuszczały możliwość uzyskiwania z tytułu umowy o pracę nakładczą wynagrodzenia niższego niż połowa najniższego wynagrodzenia. Tymczasem Sąd Apelacyjny stwierdził, że w sytuacji uzyskiwania z tytułu pracy nakładczej wynagrodzenia niższego niż połowa najniższego wynagrodzenia osoba taka nie jest objęta ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym z tego tytułu. Nadto Sąd Apelacyjny uznał, że umowa taka jest umową pozorną, nieważną. W związku z powyższym istnieją rozbieżności w wykładni wskazanych przepisów i tym samym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest konieczny i uzasadniony”.

Pozwany wniósł o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wskazana we wniosku podstawa (wyżej *in extenso*) nie spełnia się jako przesłanka przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. z następujących powodów.

Sedno rozstrzygnięcia sprawy nie zostało oparte na przepisach art. 6 ust. 1 pkt 2 i 5 oraz art. 9 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, lecz na przepisie art. 83 § 1 k.c., a ten ostatni wniosek o przyjęcie skargi w ogóle pomija.

Ważniejsze jest jednak stwierdzenie, że przedmiotem zainteresowania podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest ocena rozstrzygnięcia (zastosowania prawa) w konkretnej sprawie, lecz samo prawo (przepis), ze względu na istniejące jurydyczne wątpliwości co do wykładni określonego przepisu prawa, co we wniosku należałoby adekwatnie wskazać i wykazać. Powołana we wniosku przesłanka przedsądu nie może więc kontestować ustalonej w prawomocnym wyroku podstawy (tytułu) podlegania ubezpieczeniom społecznym, tym bardziej, że wniosek w ogóle nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. i nie twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Natomiast co do przepisów art. 6 ust. 1 pkt 2 i 5 oraz art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, to nie podnosi się żadnych wątpliwości, które wykraczałyby poza zwykłą wykładnię tych przepisów, wszak już tylko ze względów gramatycznych (literalnych) przepisy te są jasne. Zwykła wykładnia prawa nie stanowi podstawy przedsądu (*a contrario* z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Wniosek o przyjęcie skargi i jego uzasadnienie nie wnoszą niczego istotnego, co świadczyłoby o trudności w wykładni prawa lub rozbieżności w orzecznictwie sądów. Tutaj zaś nie można nie zauważyć, że Sąd Najwyższy rozpoznał już wiele podobnych spraw (por. wyroki: z 9 stycznia 2008 r. w sprawach III UK 73/07, LEX nr 356045, III UK 74/07, LEX nr 376437, III UK 75/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 53; III UK 77/07, LEX nr 465895; z 8 maja 2008 r., I UK 354/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 237; z 10 czerwca 2008 r., I UK 377/07, LEX nr 494100; z 17 kwietnia 2009 r., I UK 314/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 272; z 19 stycznia

2010 r., I UK 261/09, LEX 577825). Zauważano również, że zasadniczo pozorność umowy na podstawie art. 83 § 1 k.c. wyklucza się z nieważnością umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c., jednak nie występuje bezwzględnie alternatywa rozłączna, albowiem uprawnione jest również stanowisko, które dopuszcza niejako równolegle pozorność umowy zawartej w celu obejścia ustawy. Umowa formalnie może nie sprzeciwiać ustawie, jednak może być zawarta w celu obejścia ustawy i z tej przyczyny jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.). Nawet formalnie poprawna realizacja umowy w efekcie może zmierzać do obejścia prawa. Zastosowanie klauzuli nieważności z art. 58 § 1 k.c. jest szczególne (wyjątkowe), a zarazem szerokie, gdyż ocenie poddaje się skutki różnych zdarzeń i czynności prawnych. Działanie pozorne strony często składa się na obejście prawa (art. 58 § 1 k.c.). Zwłaszcza, gdy postanowienia umowy o pracę nakładczą wyraźnie rozmiągają się z jej realizacją, nie zachodziła realna potrzeba zawarcia takiej umowy, która nie była konieczna jako źródło utrzymania, gdy ubezpieczony prowadził działalność gospodarczą a dochód z umowy nakładczej był niewielki; z drugiej strony, sam nakładca nie wymagał większej ilości pracy. Także wtedy, gdy rzeczywista przyczyna zawarcia umowy o pracę nakładczą, wynika z tego, że ubezpieczony nie zawarłby umowy o pracę nakładczą i nie realizowałby jej w znikomym zakresie, gdyby nie prowadził działalności gospodarczej. Wówczas chodzi więc tylko o przedmiotowe wykorzystanie przepisów o ubezpieczeniu społecznym i stworzenie formalnej podstawy ubezpieczenia, która nie była realizowana w sposób typowy dla umowy o pracę nakładczą, a za jedyny cel miała unikanie płacenia składek na ubezpieczenia społeczne z prowadzonej działalności gospodarczej (wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2009 r., I UK 314/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 272). Ocena ta wychodzi poza potrzebę argumentacji, gdyż we wniosku o przyjęcie skargi brak jest adekwatnej argumentacji prawnej.

Z powyższych motywów wniosek o przyjęcie skargi nie został oparty na zasadnej podstawie przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. i dlatego orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie § 11 ust. 2 i § 12 ust. 4 pkt 2 (stosowanego odpowiednio do odpowiedzi na skargę) rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

